

Відносини між Молдовою і Європейським Союзом у першій половині 1990-х років

Значення відносин з Молдовою для Європейського Союзу на початку 1990-х років було невеликим. Причини полягали у відсутності спільного кордону, економічних інтересів та визнанні домінування Російської Федерації на просторі колишнього СРСР.

Правовою основою регулювання відносин між Молдовою (від проголошення незалежності 27 серпня 1991 року до входження в дію Угоди про партнерство і співробітництво у 1998 році) і Європейським Союзом був договір про співпрацю і торгівлю підписаний між Радянським Союзом і Європейським Економічним Співтовариством у 1989 році. Молдова продовжувала розглядатися як частина вже не існуючого СРСР. Лідери європейських країн (так само як і Сполучених Штатів Америки) з пересторогою ставилися до появи нових незалежних держав, вважаючи, що розпад єдиного Радянського Союзу дестабілізує ситуацію на континенті, а можливо, і в світі.

З європейських країн найбільший інтерес до Молдови, на етапі проголошення незалежності, виявила Румунія, оскільки на думку румунських владних кіл настав зручний момент для відродження ідеї „великої Румунії” шляхом об'єднання Молдови з Румунією [1, с.39-40].

Після остаточного вирішення питання розпаду СРСР і утворення Співдружності Незалежних Держав у грудні 1998 року Молдова разом з іншими пострадянськими державами була визнана європейськими країнами. Країни ЄЕС визнали суверенну владу Молдови над всією територією колишньої радянської республіки, не дивлячись на те, що на території країни була самопроголошена Придністровська Молдавська республіка. Сепаратисти використали мовне питання – повернення Молдови до використання рідної молдавської мови та латинського алфавіту. Після цього

було розбурхано збройний військовий конфлікт за участі російських військ “14-ї армії”, що базувалась в Придністров’ї.

У цій ситуації Молдова становила інтерес для зовнішньої політики Європейського Союзу не як партнер і потенційний член ЄС, а як джерело загрози безпеці країн Європи, пов’язане з існуванням Придністровської Молдавської Республіки і перебуванням російської 14-ї армії, що могла дестабілізувати ситуацію в регіоні. Територія Молдови розглядалася у країнах Європейського Союзу як потенційне джерело російсько-румунського, молдавсько-українського, молдавсько-російського конфліктів та проблем „придністровського” і гагаузького сепаративних рухів. А Придністровська Молдавська Республіка взагалі вважалася розплідником злочинності та джерелом нелегальних і напівлегальних комерційних операцій.

До середини 1990-х років у країнах Європи ще панували сумніви, чи буде незалежна молдовська держава існувати, чи це країна-одноденка. Лише референдум 1994 року розставив всі крапки над „і”, коли населення Молдови висловилося проти об’єднання з Румунією. У тому ж році було підписано договір про виведення з території Придністров’я 14-ї російської армії. Це сприяло посиленню іміджу Молдови як окремого і суверенного суб’єкту міжнародних відносин.

Проте, не дивлячись на підписану угоду про виведення військ, російські збройні сили не покинули Придністров’я. Європейська спільнота побоювалася активно вимагати виведення 14-ї російської армії з території Молдови, оскільки це могло відвернути від Європи прозахідні сили у Російській Федерації і зменшити їх вплив у країні. Таким чином, автоматично, Молдова визнавалася зоною впливу Росії [2, с.17].

Активні контакти Кишинєва з Брюсселем розпочалися у 1993 році. Вони були спричинені листом президента Молдови Мірчі Снегура до президента Європейської Комісії Жака Делора в листопаді 1993 року.

У наступному 1994 році продовжувалося встановлення контактів Молдови та ЄС. Європейська Комісія опублікувала декларацію, де оцінила ситуацію у Молдові, як таку, що зазнала змін на краще. Зокрема, схвальну оцінку Комісії отримали перші багатопартійні парламентські вибори 1994 року у Молдові, початок правової реформи, підготовка нової конституції, лібералізація і стабілізація економіки, загальна демократизація суспільного життя [3, с. 20].

На самміті Ради ЄС в лютому 1994 року було прийнято рішення про початок переговорів з Молдовою щодо підписання Угоди про партнерство і співробітництво. Протягом п'яти місяців (до червня 1994 року) було узгоджено текст даного договору.

Зовнішні відносини із Європейським Союзом, на думку дослідників, не були пріоритетними для Молдови, оскільки не було вироблено цілісної концепції спрямованої на політичне зближення з ЄС. А також спостерігалось певне протиріччя між задекларованими у листах Снегура написаних протягом 1993-1994 років до Жака Делора, Жака Сантера, Теодора Панглоса (голови Ради ЄС) прагненнями якнайшвидше підписати Угоду про партнерство і співробітництво та іншими документами зовнішньої політики Молдови, що свідчили про повільне зростання значення європейського вектору для молдавської влади [4, с. 18]. Державні програми містили лише декларативні заяви про необхідність європейської інтеграції і співпраці з Європейським Союзом.

У середині 1990-х років було підписано два міжнародні документи, що стали регулювати відносини Молдови та ЄС. 28 листопада 1994 року була підписана Угода про партнерство і співробітництво (вступила в дію у 1998 році) [5], і 2 жовтня 1995 року – торговельний договір [6, с. 44].

Протягом 1991-1995 років головним досягненням молдавського політикуму стало утвердження Молдови у свідомості європейських політиків як окремої незалежної і суверенної держави, що перестала бути частиною Радянського Союзу і відмовилася від об'єднання із Румунією.

Правова база двосторонніх відносин між Молдовою і ЄС здійснила значний поступ від успадкованого з СРСР договору про співпрацю і торгівлю до Угоди про партнерство і співробітництво та торгівельного договору. Зазначені міжнародні угоди завершили етап інституювання відносин між Молдовою і Європейським Союзом. У результаті, утворилося підґрунтя для ширшої політичної і економічної співпраці. В основу двосторонніх відносин було покладено захист демократичних цінностей і прав людини.

Джерела і література.

1. Drzewicki A. Mołdawia w oczach Europy Zachodniej // Mołdowa. Mało znany w Polsce kraj. – Wrocław 2003.
2. Wrobel J. Unia Europejska a Mołdawia. – Warszawa, 2004
3. Гудым А. Республика Молдова и Европейский Союз как партнеры. – Кишинев, 2002.
4. Wrobel J. Вказана праця.
5. Текст угоди доступний за адресою www.pca.md
6. Drzewicki A. Вказана праця.